

Asia: VN/27783/2023

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi ympäristövahinkorahastosta tarkoitetuista korvauksista ja avustuksista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Etelä-Karjalan hyvinvointialueen pelastustoimi

Lausunto

27.02.2024

Asia: VN/27783/2023

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi ympäristövahinkorahastosta tarkoitetuista korvauksista ja avustuksista

Lausunnonantajan lausunto

Etelä-Karjalan hyvinvointialueen pelastustoimi kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi ympäristövahinkorahastosta tarkoitetuista korvauksista ja avustuksista.

Taustaa

Suomessa Rajavartiolaitos vastaa ympäristövahinkojen torjunnan johtamisesta Suomen talousvyöhykkeellä tai aluevesillä aavalla selällä. Lähempänä rantaa, sisävesillä ja maa-alueella johtovastuussa on hyvinvointialueen pelastusviranomainen. Ahvenanmaalla ympäristövahinkojen torjunnasta vastaa Ahvenanmaan maakuntahallitus.

Sisäministeriön 27.3.2023 julkaiseman Ympäristövahinkojen torjunnan kansallinen strategia vuoteen 2035 päätavoitteena on ohjata viranomaisten varautumista nykyisten ja tulevien ympäristövahinkojen varalle. Samalla Ympäristövahinkojen torjunnan suorituskyvyn tulee perustua valtakunnallisiin, alueellisiin ja paikallisiin öljy- ja kemikaalivahinkojen riskiarvioihin.

Strategian mukaan:

- Ympäristövahinkojen torjunnan suorituskykyvaatimukset perustuvat keskenään linjassa oleviin valtakunnallisiin, alueellisiin ja paikallisiin öljy- ja kemikaalivahinkojen riskiarvioihin.
- Ajantasainen yhteinen tilannekuva ja yhtenevät johtamismallit sekä kalustovalmius ovat onnistuneiden torjuntatoimien perusedellytys.
- Osaamista kehitetään yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyönä yli kunta-, hyvinvointialue- ja valtion välisten rajojen.

Edelleen strategian mukaan ”Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää torjuntakaluston jatkuvaa kehittämistä. Varastoitu torjuntakalusto tulee pitää toimintakuntoisena, ja samalla tulee varmistua siitä, että se soveltuu myös uudentyypisille laivapolttoaineille. Kalustoinvestointien rahoitus tulee turvata, mutta myös henkilöstökoulutukseen tulee varata riittävästi resursseja.”

31.12.2024 lopetettavan Öljynsuojarahaston kautta sekä valtio että alueelliset pelastuslaitokset ovat voineet hakea rahoitusta varautukseen maa- ja vesialueilla tapahtuvien öljyvahinkojen ja niiden torjunnasta aiheutuviin kustannuksiin. Viimeisen 6 vuoden aikana, tähän toimintaan liittyvän suorituskyvyn (kaluston-, henkilöstön-, koulutusten-, osaamisen sekä toimintojen kyvykkyyden ylläpitoon rahoitukseen) on saatu Etelä-Karjalan pelastuslaitoksella keskimäärin noin 300 000 € rahoitus vuosittain.

Tilannekuva

Etelä-Karjalassa sijaitsee useita eri teollisuuden toimijoita, jotka tarvitsevat ja myös tuottavat ympäristölle haitallisia kemikaaleja. Näistä teollisuuskohteista myös usea toimivat sekä Saimaan välittömässä läheisyydessä, että pohjavesialueella. Samoin kuljetusreitit kulkevat tärkeillä pohjavesialueilla. Etelä-Karjalassa onnettomuuden vaara on todennäköisempi teollisuuslaitoksessa tai maantie-/rautatiekuljetuksen aikana.

Sisävesillä, meidän tapauksessa Saimaalla ja sen rannoilla, liikkuvien kaluston ja varsinkin teollisuuden tuoma riski alueen vesistölle, rannoille ja sitä kautta eläimille on huomattava. Etelä-Karjalaa halkoo valtatie 6 ja rautateitse kaksi rajanylitys paikkaa, joista Vainikkala toimi merkittävänä kohteena ympäristölle vahingollisten aineiden maahantulo paikkana rautateitse.

Saimaan vesistö on virtaavaa ja rannat pilaantuvat nopeasti. Tämä edellyttää suhteessa nopeita alkutoimia. Tähän varautuminen tuo omat lisähaasteet Etelä-Karjalassa. Saimaan alueella avunsaanti muilta kuin Saimaan ympäristössä olevilta hyvinvointialueilta on haastavaa ja epätodennäköistä.

Tämän nykyisen tilannekuvan johdosta tulee ympäristövahinkojen varautumiseen liittyvän rahoituspohjan vastata niitä tunnistettuja riskejä, joita eri viranomaiset lakisääteisinä tehtävinään tuottavat. Nykyinen rahoituspohja ei tule mahdollistamaan edes olemassa olevan

ympäristövahinkojen torjunnan suorituskyvyn ylläpitoa nykyisellä rahoitusmallilla. Varsinkin aluskalusto on hankittu, huollettu sekä toimintaa on harjoiteltu öljynsuojarahaston avustuksella.

Ympäristövahinkorahaston korvaukset ja avustukset

Etelä-Karjalan pelastuslaitos arvioi, että Perustelumuiustiossa mainittu noin kolmen miljoonan vuotuinen avustus vuosittain ei ole riittävä kattaa nykyisen kaluston ja osaamisen riittävään ylläpitoon, saati kehittämiseen. Lisäksi harkinnanvarainen avustus olisi %-osuus, ei edes mahdollisuutta täysimääräiseen avustukseen.

Nykyisen avustus järjestelmän nopea, melko radikaali, muutos tuo huomattavia lisä haasteita hyvinvointialueiden järjestettäväksi vallitsevassa taloustilanteessa.

Yhteenveto: Nyt annettu luonnos valtioneuvoston asetukseksi ympäristövahinkorahastosta tarkoitetuista korvauksista ja avustuksista tulee edelleen kasvattamaan korjausvelkaa pelastustoimen olemassa olevan ympäristövahinkojen torjuntaan liittyvän suorituskyvyn osalta. Samalla se ei tule mahdollistamaan lakisääteisten tehtävien toteuttamista tai toiminnan kehittämistä tunnistettujen riskien ja muuttuneen tilannekuvan osalta. Nykyistä suorituskykyä ei kyetä ylläpitämään samalla tasolla henkilöstön, kaluston tai osaamisen osalta.

Valmistelija

Pasi Tarkiainen, palomestari

Etelä-Karjalan pelastuslaitos

Tommi Martikainen, pelastuspäällikkö

Etelä-Karjalan pelastuslaitos

Martikainen Tommi
Etelä-Karjalan pelastuslaitos

Tarkiainen Pasi
Etelä-Karjalan pelastuslaitos